

Mandal 13/9-1953 (Valgkampanjen).

Etter kort å ha omtalt den internasjonale situasjon vi står overfor, sa utenriksministeren bl.a.:

Norge har gjennom alle år, i de forsamlinger hvor vi har hatt naturlig anledning til det, hevdet at enhver mulighet til reelle forhandlinger som måtte by seg, må bli utnyttet. Vi er glad for at den veien nå vil bli forsøkt. Vi vet imidlertid ennå ikke om forhandlingsveien vil føre til en løsning av problemene i dag. Det er intet som tyder på at Sovjet-makthaverne har endret samfunnsyn og livsoppfatning eller at Sovjet-Unionens maktinteresser er oppgitt. Fremdeles må vi regne med at Sovjet-lederne vil følge sin gamle taktikk som bl.a. går ut på å så splid mellom de demokratiske land.

Under disse forhold vil de viktigste oppgavene for vårt land være, for det første å holde fram med gjennomføringen av det felles forsvarsprogram som Stortinget enstemmig har trukket opp linjene for, og som p.g.a. forsinkelsene i starten vil kreve stor innsats av materialer og arbeidskraft fram til sommeren 1955. For det annet må vi arbeide for å opprettholde og styrke samholdet mellom de demokratiske land slik at vi er enige om forhandlingsmålene. Dette samarbeidet vil stille krav om gjensidig forståelse innenfor den demokratiske leir, ikke minst når det gjelder å oppnå like forhandlingsresultater at de kan skape grunnlag for fortsatt fredelig utvikling. Hvis dette lykkes, vil det også bli mulig å ta opp igjen det viktige arbeidet med nedrustning og kontroll med atomkraften.

Under forberedelsene til den politiske konfe-

ransen om Korea har det dessverre vist seg ganske dyptgående meningsforskjell mellom De Forente Stater på den ene siden, Storbritannia, Samvelde-landene og de skandinaviske og andre vesteuropeiske land på den andre. Vi skal være varsom^{me} med å overdrive omfanget av uenigheten. Den har særlig gjeldt tidspunktet og formene for forhandlingene. Hovedsaken, nemlig at man burde få i stand forhandlinger, har det ikke vært uenighet om.

Bakgrunnen for uenigheten mellom Vest-Europa og De Forente Stater er bl.a. å finne i det faktum at amerikanerne i høyere grad enn europeerne føler at de asiatiske problemene angår dem. For mange mennesker i Europa ligger Asia fremdeles langt borte, og de har ofte vanskelig for å forstå at hendingsene i denne fjerne verdensdel også berører dem. Dessuten skal man huske at De Forente Stater gjennom tre år har båret hovedtyngden av FN-troppenes innsats i Korea, mens bare noen få av landene i Vest-Europa har følt denne krigen på kroppen. Endelig er det rimelig at amerikanernes overlegenhet på det økonomiske og militære plan i noen grad kan føre til at de blir mindre villig^e til å føye seg etter de forholdsvise svake allierte i Vest-Europa.

Under diskusjonene i de Forente Nasjoner om Koreaproblemet har Norges representant alltid tydelig sagt fra om den norske oppfatning og stemt i samsvar med den.

Det har hittil vært enighet blant alle demokratiske partier om vår utenrikspolitikk. Senest kom den enighet til uttrykk i Stortinget den 25. juni i år.

ransen om Korea har det dessverre vist seg ganske dyptgående meningsforskjell mellom De Forente Stater på den ene siden, Storbritannia, Samvelde-landene og de skandinaviske og andre vesteuropeiske land på den andre. Vi skal være varsomme med å overdrive omfanget av uenigheten. Den har særlig gjeldt tidspunktet og formene for forhandlingene. Hovedsaken, nemlig at man burde få i stand forhandlinger, har det ikke vært uenighet om.

Bakgrunnen for uenigheten mellom Vest-Europa og De Forente Stater er bl.a. å finne i det faktum at amerikanerne i høyere grad enn europeerne føler at de asiatiske problemene angår dem. For mange mennesker i Europa ligger Asia fremdeles langt borte, og de har ofte vanskelig for å forstå at hendingsene i denne fjerne verdensdel også berører dem. Dessuten skal man huske at De Forente Stater gjennom tre år har båret hovedtyngden av FN-troppenes innsats i Korea, mens bare noen få av landene i Vest-Europa har følt denne krigen på kroppen. Endelig er det rimelig at amerikanernes overlegenhet på det økonomiske og militære plan i noen grad kan føre til at de blir mindre villige til å føye seg etter de forholdsvis svake allierte i Vest-Europa.

Under diskusjonene i de Forente Nasjoner om Koreaproblemet har Norges representant alltid tydelig sagt fra om den norske oppfatning og stemt i samsvar med den.

Det har hittil vært enighet blant alle demokratiske partier om vår utenrikspolitikk. Senest kom denne enighet til uttrykk i Stortinget den 25. juni i år. Men

etter den tid har vi hørt røster som krever en omlegging av politikken. Særlig oppsikt vakte stortingsmann Neri Valens uttalelser under et foredrag i B3 i Telemark den 2. august. Landsstyret i Unge Venstre offentliggjorde vel en uke senere en resolusjon som støttet Valens synspunkter. Han fikk også tilslutning i en rekke lederartikler i Venstres presseorganer. Alle har krevd mer selvstendig utenrikspolitikk fra norsk side. Slik uttalelsene er formet, må det oppfattes som om de går tilbake på den utenrikspolitikk som hittil har vært ført. Det er imidlertid bemerkelsesverdig at så lenge Stortinget var samlet, var det ingen uenighet mellom stortingspartiene. Det burde være et rimelig krav at Venstres parlamentariske fører som også er medlem av Utenrikskomiteen i Stortinget, redegjorde for hva som etter hans mening burde ha vært gjort annerledes av det han tidligere har gitt sin tilslutning til.

Unge Venstre og Dagbladet har i sine uttalelser gått lenger enn Neri Valen og bl.a. beklaget seg over manglende initiativ i den norske utenrikspolitikk. Dagbladet har samtidig trukket inn forsvarspolitikken, som også alle stortingspartiene, inklusive Venstre, hittil har stått sammen om.

Det er enighet om at vi skal hevde det standpunkt vi mener er saklig riktig i de organisasjoner og internasjonale sammenslutninger hvor vårt land er med. Men regjeringen holder det for viktig at vi samtidig bidrar det vi evner til å overvinne motsetningene mellom de land som

er knyttet sammen i solidaritet. Derfor ser vi ingen grunn til å lete etter anledninger til offentlig å understreke uenighet hvor den måtte finnes. Vår oppgave må være å minske friksjonene i samarbeidet, ikke å øke dem.

Nasjonal enighet utad er av meget stor verdi - særlig for et lite land. Enighet som er blitt til gjennom diskusjon er uten tvil den mest verdifulle. Derfor ønsker vi som sitter med ansvaret, også debatt omkring vår utenrikspolitikk. Men det må være tillatt å kreve at de som deltar i diskusjonen, gjør det under ansvar, bl.a. med tanke på hvordan det de sier eller skriver blir oppfattet utenfor landets grenser. Man må videre kunne forlange at de som er uenige i den politikk som har vært ført, konkret sier hvilke skritt de er uenige i og konkret utformer sine retningslinjer for det som de mener skal gjøres framover i tiden.

Grunnlaget for kritikken bør også helst være klart forat ikke diskusjonen skal komme galt av sted. Dagbladets leder den 2. september gir først et misvisende referat av en uttalelse som stortingsmann Einar Gerhardsen kom med i Stortinget i midten av juli. På grunnlag av dette referatet antyder så bladet at forutsetningene for Norges deltakelse i Atlanterhavspakten har sviktet.

Det er helt innlysende at den holdning vi har tatt til spørsmålet om stasjonering av allierte enheter på norsk område - en holdning det forøvrig har vært enighet om i Stortinget - gjør det vanskelig å sikre oss øyeblikkelig hjelp i tilfelle av et plutselig overfall. Dette betyr imidlertid slett ikke at vi ikke står meget bedre forberedt

enn om vi ingen allierte hadde. Våre forsvarsanlegg blir bygget ut, slik at vi kan ta imot hjelp på kortest mulig varsel. Samarbeid med allierte styrker blir innövd gjennom felles manövrer, og våre allierte har viljen til å komme oss til hjelp så raskt som det overhode er mulig, innenfor rammen av den politikk vi selv til enhver tid fastlegger.

Vi går til valg med vilje til å fortsette arbeidet med å bygge ut vår del av Atlanterhavsdemokratienes felles forsvar. Vi håper inderlig at de forhandlinger som nå forestår, vil føre til resultater som kan føre oss ut av den kalde krigen. Men ennå er vi ikke kommet så langt, og derfor kan vi ikke slappe av. Vi har erfaring for at Sovjet-regjeringens utenrikspolitikk kan svinge i brå kast, og det ville være ansvarsløst om arbeidet med å bygge ut vårt forsvar skulle følge alle slike skiftninger. Et forsvar kan ikke improviseres i en fart. Det tar ofte år å gjennomføre de organisasjons- og oppbyggingsplaner som blir lagt. Og enda mindre kan et samordnet, integrert forsvar for en hel gruppe land skapes gjennom improvisasjon. Det krever års forberedelser og omhyggelig arbeid for å skape det minstemål av forsvar som er nødvendig for å sikre demokratienes frihet og selvstendighet.